

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilno avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljave je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10—K
pol leta . . . 5—
četrt leta . . . 2:50
posamezna številka po 20 h.

Za ostanila je plačati od enostolne petit-vrste,
če se tiska enkrat . . . 16 h
. . . dvakrat . . . 14
. . . trikrat . . . 12
za nadaljna uvrščanja od petit-vrste po 10 h.
Ostanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto.
Priloge poleg poštnine 15 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Gradiva za list se nam je za to številko mnogo nabralo, a ker nam tiskarna zaradi tehniških ovir ne more napraviti priloge, izide izjemoma prihodnja številka namesto šteje 19. že 12. t. m. Dopisnike prosimo potrpljenja.

Uredništvo.

Istrsko učiteljstvo v boju za kruh.

Koper, 25. marca 1918.

Tako daleč so pritirali naši kruhodajci razmere istrskega učiteljstva, da smo danes v položaju, kakor bi napol živi stali ob svojih grobovih in popolnoma izčrpani gledali, kako nas vsak hip pahnejo vanje. Naše stanje je brezupno, kvečjemu se da primerjati s stanjem naših nesrečnih kranjskih tovarišev. Ali smo res obsojeni v pogubo? Ali se je ves svet zaklet proti nam?

To strašno obupno stanje je združilo vse istrsko učiteljstvo na zadnji poizkus, da dobimo nujnim potom vsaj to, kar za preživljanje sebe in svojcev neobhodno potrebujemo. Na sestanku v Bujah, dne 17. marca t. l. smo napravili spomenico na deželno upravno komisijo istrsko, kjer smo precizirali svoje zahteve in stavili — ako nam glede teh zahtev ne ugođe — svoj ultimatum! Pripravljene smo na vse, naj pride in naj se zgodi karkoli! Ker ne moremo in nečemo živeti v grobu, se hočemo v obrambo svoje eksistence poslužiti najskrajnejših sredstev!

Spomenica se glasi:

»Najmanjši prejemki, izpod katerih ne sme nobena šolska občina iti na nižje, naj bodo odmerjeni tako, da učitelji in podučitelji niso primorani truditi se s postranskimi opravili, temveč da lahko vso svojo moč obračajo na svoj poklic, in da je učiteljem še tudi mogoče, svojo rodovino živiti primerno razmeram dotičnega kraja.«

(Zakon z dne 14. maja 1869, drž. zakon št. 62, in zakon z dne 2. maja 1883, drž. zak. št. 53, § 55., točka 1.)

V očigled tej zakonski uredbi, evo resničnosti sedanjih ekonomskih razmer, v katerih je dežela in v njej učiteljstvo, Istrsko prebivalstvo bi moralo živeti od tega, kar mu daje aprovizacijska komisija. Ta prehrana je danes sledeča: 1 kg

koruzne moke na teden in osebo (in v mnogih krajih nič); moke za peko kruha popolnoma nič; zabele malo ali nič (v nekaterih krajih že 5 mesecev nič); mesa skoraj nikdar in če, po prepovedanih cenah; ni krompirja, ne fižola, ne drugega sočivja; po pretiranih cenah se dobi sadni kompot, sveče, žigice, poper in kaka druga začimba.

Če bi se bilo zaseglo pridelke Istre v korist vsega prebivalstva, bi tudi učiteljstvo lahko imelo kruha, zabele in vina; a pridelki so bili tako slabo zaseženi, ker preden je izšla dotična odredba, so prišli vsi pridelki v roke spekulantom in prekupčevalcem; učiteljstvo v nobenem slučaju ni moglo razpolagati z vsotami denarja za nakup potrebnega kruha svojim družinam in to za dobo enega celega leta. Vina niti ne omenjamo, ker ga smatramo danes kot razkošje. Z oljem se je zgodilo ravno tako kot z žitom. In vlada od svoje strani odreka zabele (maščobe) Istri, češ, tu se prideluje olje; aprovizacijske komisije ga ne razdeljujejo, nimajo ga; zaseči ga niso mogli, ker je odredba prišla prepozno, pozneje pa tega niso hoteli storiti. Potemtakem si le mali del prebivalstva lahko nabavi olja in potrebne zabele in to tisti, ki imajo rezerve denarja. In ker vlada ne oskrbuje dežele z najskrajnejše potrebnim, se prodajajo živila po skrivni kupčiji, po oduševskih cenah. Učiteljstvo gotovo ne more plačati 1500—1600 K za 1 q žita in 45—50 K za liter olja; saj bi pri sedanjih plači moralo potrositi vsi letno plačo za kvintal moke in za vse drugo bi ostalo goilih rok. Moka za polento — citiramo, ker je značilno — stane od 14 do 16 K kilogram. Odveč bi bilo označiti zneske, ki bi bili potrebni za nakup drugih prehranih prave in neobhodne potrebe, kakor meso, sočivje, ki stane 20 do 28, odnosno 14 do 15 K. Zraven tega pa še obutev in obleka. Usnje, če se voh more še dobiti, stane do 160 K kg; blago za obleke, in te najnavadnejše vrste, stane m 80 K; tako da se za par črevljev potrebuje 300 K, za eno obleko 500 K.

Prejemki učiteljstva so isti iz leta 1908. V letih 1913-1914 je vlada razumela, da je draginja splošno toliko narasla, da prejemki niso več zadostovali; zato je vlada dovolila deželam, da iztirjajo poseben davek na opojnih piščah (na špirtu) in da bo ta novi vir deželnih dohodkov povsem v korist učiteljstva. Izbruh vojne je vzel učiteljstvu tudi to pičlo pomoč, in medtem, ko so prejemki ostali vedno isti, učiteljstvo prisostvuje z grozo

naraščanju cen živihom, ki so narasle od 10 do 50, do 100, 200, 500, 1000, 1500, 2000 — do še več, tudi do 3000 od stol in še sedaj ne kaže, da bi se naraščanje cen ustavilo, pač pa vse kaže po tem, da se naraščanje cen še viša. Torej če se je obstojalo na prejemkih učiteljstva v letu 1914 pri tem, da stane preživljanje 100, 150, kako je mogoče, da se preživlja danes, ko se je prehranitev zvišala do 1500, 3000 in 4500?

Deželna upravna komisija je izvedla znane sklope, ki so jo prisilile, da je nazaj učiteljstvu one prostule vojne doklade, ki jih pa vsi niso mogli uživati, medtem ko je vlada in celo privatna podjetja (tvornice, ladjedelnice) poskrbela za svoje uradnike (uslužbence) že izza pričetka vojne in v teku te jim nadatino izboljševala gnotni položaj.

Ekonomske razmere učiteljskega stanu so se ostro poslabšale v sedanjem splošnem položaju tudi glede na gotove odredbe, udejsvene ali opuščene, ki škodujejo enemu ali drugemu delu učiteljstva, kakor znižanje prejemkov učiteljem, ki so bile začasno premeščene tekom vojne, pičel in povrh se neizplačan zaslužek za mesec počitnic učiteljem evakuiranih krajev, odpada in ugovaranja učiteljev, ki so sicer postavno prosili za izpraznjeno mesto, z edinim izgovorom, da občinske uprave ne delujejo, okolnost, da je mnogo učiteljev primoranih poučevati v dveh in več razredih, medtem ko mnogi pohajkujejo ali poučujejo brezplačno, ker so prisiljeni zaradi odredbe o službeni praksi, in druge se zopet pušča nezaposlene s pretvezo, da morejo sprejeti odkazanih mest, medtem ko je resnica, da teh mest ne sprejmejo, ker bi k prejemkom, ki so v zvezi s temi mesti, morali dodati iz svojega dvojine in trojne zneske, da bi jim bilo mogoče živeti v dotičnih krajih (plača naj se jih primerno!)

Glede na to grozno stanje podpisani učitelji vprašajo v imenu vsega istrskega učiteljstva:

a) Vojno doklado za leto 1918 v razmerju, da pristeva od slučaja do slučaja k stalni plači, odgovarja skupnim prejemkom štirih zadnjih razrednih stopenj državnih uradnikov (XI.—XIII.);

b) tekom vojne »začasno« premeščene učiteljstvu je pustiti vse dohodke, ki jih je ono imelo v dotičnem kraju, iz katerega je bilo premeščeno, odnosno vrniti mu je pridržane zneske;

c) učiteljem, ki so pravilno prosili za razpisana mesta, naj se ta podelijo z odgovarjajočimi prejemki, da v krajih, kjer

zaradi raznih vzrokov poučuje učitelj v dveh in več razredih (ne oddelkih) se poskrbi z izrednimi učnimi osebami;

d) da se učiteljstvu evakuiranih krajev izplačajo dnevnice tudi za čas počitnic, če je povratek nemogočen zaradi vzrokov, popolnoma neodvisnih od njih, in te dnevnice naj bodo enake za vse;

e) da se postopa z ozirom na vojno doklado s pomožnimi učitelji po isti meri in sorazmerno z ostalim učiteljstvom;

f) da se v poklicanem učiteljem (častnikom, podčastnikom in vojakom prostakom) podeli polno plačo in izplača pridržane zneske;

g) da se tudi glede na takse, obleke in obutev postopa z učiteljstvom kakor z zgoraj omenjenimi štirimi kategorijami državnih uradnikov.

Podpisani zvesti tolmachi naloge, poverjene jim po učiteljskem zboru v Bujah, dostavljajo, da bo prepis te spomenice predložen državnozbornim poslancom in časopisju vseh treh narodnosti, in da učiteljstvo čaka na jasen in natančen odgovor na svoje zahteve od strani te upravne komisije do 10. maja 1918 in da končno v slučaju, da te ne bi bile celotno sprejete, si učiteljstvo pridržuje najobširnejšo in neomejeno prostost dejanja in bo že v dobi čakanja zbralo in organiziralo vse svoje sile — pripravljeno za vsako eventualnost!

Koper, dne 24. marca 1918.

Odbor: Godnig Amt, za ital. učiteljstvo; Orel Franc, za slov. učiteljstvo; Ljaul Gašo, za hrv. učiteljstvo; Raunig Fr., za ital. učiteljstvo; Sema A., za ital. učiteljstvo; Venturini Fr., za slov. učiteljstvo; Zlatič Mate, za hrv. učiteljstvo; Zorzenon Fr., za ital. učiteljstvo.

Podržavljenje c. kr. okrajnih šolskih nadzornikov.

„Učit. Tovarish“ je v svoji 5. števi t. l. priobčil članek o podržavljenju c. kr. okraj. šol. nadzornikov. Ker se nam zdi to vprašanje vitalnega pomena za učiteljstvo in šolstvo, upamo, da smo opravičeni sprejeti par besedi z upanjem, da se oglasi še več tovarišev o tem vprašanju.

V obče je znano, kako stališče zavzema slovensko, češko in poljsko učiteljstvo napram temu vprašanju. Negativno na celi črti. Tudi nemška učiteljska zveza v Avstriji.

LISTEK.

✦ Janez Sajé.

Ni da bi kar tako pozabili častitljivega starčka Janeza Sajéta, ki nas je zapustil lansko leto dne 23. novembra. Njegovo izredno dolgo delovanje na polju slovenskega šolstva, na polju gospodarstva kakor tudi v družabnem življenju je zarisalo toliko uspehov in lepih spominov, da nam sili v roke pero, ki naj zapíše nekaj vrstic v spomin predobremu ranjckemu.

Janez Sajé se je porodil kot sin kmetijskih starišev 1835. leta v Hruševcu pri Straži na Dolenjskem. Dovršivši ljudsko šolo in nekaj gimnazijskih razredov v Rudolfovcu se je posvetil najprej učenju orglarstva, potem pa je absolviral leta 1852/53, učiteljske v Idriji. Sedem let je služboval Sajé kot učitelj v Planini (ko-

čevski okraj), v Dolu pod Ljubljano in v Ratečah na Gorenjskem, deset let v Predstajah pri Kranju, celih trideset let pa v Št. Jerneju na Dolenjskem. Usoda mu je bila skrajno mila. Po 47. letnem službovanju je užival zasluženi pokoj še celih 16 let čil in zdrav, dokler ga mista uklonili visoka starost in vojna hrana.

Službena doba v Št. Jerneju je zlata doba v življenju Janeza Sajéta. Tu je posvečal v prvi vrsti svojo pozornost ljudski izobrazbi, ki je bila ob njegovem prihodu še na precej nizki stopnji. Skoro je izpredvidel, da enorazrednica prelepe vasi ne zadošča mnogoštevilni mladini, ki je hitela iz vseh krajev obširne planjave poslušat zlate nauke dobrega učitelja. Zato je zastavljaj Sajé vse svoje sile, dokler ni postala šola štirirazredna. Ker ni imel Št. Jernej lastnega modernega šolskega poslopja, je dal Sajé svojo lastno hišo, ki si jo je zgradil vzlic pičli plači, šoli na razpolago. Šele ko je občina dogradila lepo moderno šolo, je stopil Sajé v pokoj,

videč da je stem dosegel to, česar je njemu priljubljni kraj potreboval.

Vsestransko je bilo Sajétovo delovanje in povsodi tudi plodnosno. Kot šolnik je vzgojil celo generacijo št. jernejškega okoliša, skoro vsak človek nadalje okoli je bil njegov učenec. A ne samo v šoli si je stekal zaslug, kaj rad je posegal tudi v gospodarski pouk, navajal je ljudstvo k umnemu sadjarstvu, poljedelstvu ter kletarstvu; c. kr. kmetijska družba v Ljubljani je priznala njegove zasluge s podelitvijo srebrne kolajne, dvakrat so mu podelili Metelkovo ustanovo, hvalno je pisal o njem »Der österreichische Schulbote, višja šolska oblast pa mu je — žal moramo konstatirati tudi pri njem kakor pri večini izbornih šolnikov — delala kjerkoli mogoče le zapreke; dasi ji je služil nad 47 let, ga ni pomaknila niti v najvišji plačilni razred. Šaljivo je pripovedoval večkrat o tem, kako se je moral boriti za to ali omo s kakim predpostavljenim, ki seveda o šolstvu ni imel

pojma. Edino kolajne za 40-letno marljivo službovanje mu niso mogli odreči.

Za odgojo svojih otrok je skrbel Janez Sajé kakor pravi oče. Visel je na njih kakor malokdo; žal da mu je umrl v zgodnjih letih edini sin, urtdnik v Slovenjgradu na Štajerskem. Toda solze, ki jih je prelivaj za svojim ljubljencem, ga niso klonile, tem večje veselje je imel s svojimi hčerkami in s svojimi vnuki. Nad temi se je naslajal zlasti v času svojega 16-letnega pokoja. Skoro vsako leto je nagradil marljivost te ali one hčerke s tem, da jo je popeljal za več dni na Dunaj ali v kakko drugo večje mesto. Ob teh prilikah sva se vzljubila pravzaprav tudi midva; bila sva si stric in nečak, a usoda naju je ločevala vedno; neizbrisni pa mi bodo ostali spomini na stričeve posete na Dunaj, kjer sem bil njemu in njegovim spremljevalkam nekak »cicerone«. S ponosom je opazoval Sajé, kako so strmeli Dunajčanje nad njegovo izredno zunanjo podobnostjo s cesarjem Francem Jože-

je v svoji večini proti podržavljenju iz tistih vzrokov, kakor slovansko učiteljstvo.

Ker pa nismo preroki in ne vemo, kako se zadeva izvede, hočemo spregovoriti obširneje o tem prečnem in dalekosežnem vprašanju.

Neovrženo dejstvo je, da imajo c. kr. okrajni šolski nadzorniki velik vpliv na razvoj šolstva. Dober okraj. šol. nadzornik daje nekaj pravce šolstvu okraja, in čim sposobnejši, popolnejši je nadzornik, tem boljše je šolstvo.

Učiteljska zveza nemškega učiteljstva v Avstriji je pred kratkim izročila c. kr. naučnemu ministruvju jako obširno spomenico o prenovi učiteljšč v tej spomenici se zahteva, da imej učiteljstvo dostop na vseučilišče. Učna snov na učiteljskih naj se poglubi, zato naj se razširijo učiteljska na pet letnikov; pogoj za vstop na učiteljske zahtevajo vsaj nižjo srednjo šolo oziroma meščansko šolo. Za glavne učitelje na učiteljskih naj se nastavlja jo profesorji z dovršenimi vseučilišnimi študiji, za vadiške učitelje pa naj pridejo v poštev edino le priznani ljudsko- in meščanskošolski učitelji. — Za vzgojo meščanskošolskega učiteljstva naj se osnujejo na vseučilišnih dvoletni tečaj; in tudi izpiti za to učiteljstvo naj se vrše na vseučilišnih.

Mislimo, da smo popolnoma na pravi poti, ako zahtevamo za prvi pogoj k podržavljenju c. kr. okr. šol. nadzornikov, da bodi vsak c. kr. okr. šol. nadzornik duševno na najvišji stopnji svoje izobrazbe, da imej vsaj meščanskošolski izpit, da bodi priznan kot dober pedagog, ki je dal od sebe že kako „f go“ — kakor pravi Prešeren — a ne bodi le politiški priganjač te ali one stranke, kakoršnji so v svoji večini današnji kranjski c. kr. okr. šol. nadzorniki. Da imajo izobrazeni nadzorniki veliko večji ugled pri učiteljstvu, to dokazujejo že vsakdanje skušnje. Vzemimo zgled le iz dan. dneva šolskega življenja in pa zglede iz dne Levčevega časa.

Vesel je bil vsak učitelj onega dne, ko je vstopil pokojni Levec v šolo, saj je vedel, da prihaja k njemu pedagog in prijatelj, ki mu bo svetoval najbolje in ga poučil očetovsko; dal si pa tudi marsikaj dopovedati. A sedanji nadzorniki? Ako n si slučajno njegov politiški pristaš, pomni da te pride samo zato nadzorovat, ker te h če šikanirati in zapostavljati, da si prava ničla akoravno si mogoče imel pri pravih nadzornikih najboljšo kvalifikacijo. Ako mu hočeš povedati to ali ono, kar se tebi zdi pravilnejše, te kratkomočno zavrne, molči, drugače vas spravim v disciplinarno preiskavo, ker jaz sem — nezmojljiv. Ako pa poprosiš takega »duševnega velikana« da naj ti sam pokaže, kako poučiti, ti zagode: nimam časa, saj imate za to strokovne knjige. In s tem ti zamaši usta. Da bi ti pa naštel dotične knjige, no, to so zanj — španske vasi. Tak slučaj se je primeril piscu teh vrstic.

Kam so privedli ti nadzorniki politiški priganjaci, kranjsko šolstvo bi pa lahko zapel prav lepo himno. Njih pristaši so svobodni kot ptici v značnih višinah Smejo delati kar hočejo. Nečemo pisati drastičnih zgl. dov. da se ne bo reklo da denunciramo, a pribiti hčemo le dejstvo, da bi o nazadovanju ljudsk. šolstva zadnje nadzorniške dobe mnogo lahko povedali naš. srednješolski profesorji, ki predobro vedo kak material bodi sedaj k sprejemnim izpitom. Poudarjati moramo, da so to še najboljši učitelji.

Glasom § 27. dež. šol. zakona z dne 25. februarja 1870, dež. zak. št. 11. imenuje minister za uk in bogočastje c. kr. okr. šol. nadzornike za dobo šestih let, ker preteče kmalu ta doba in ker hočemo šolstvu kakor tudi slovenskemu narodu najboljše, zahtevamo, da sestavi slovensko učiteljstvo dobro utemeljeno spomenico,

Prilčno jo objavimo doslovno. Op. pisca.

naslovljeno na c. ki. ministruvju za bogočastje in nauk, kjer poučimo ministra, da denunciantov in politiških priganjajev kakor tudi pedagog. ignorantov ne maramo več za okr. šol. nadzornike; temveč izražene in nepristranske varuhe šolstva.

To bodi naša prva naloga in slov. narod nam bo hvalen.

Zborovanje Zavezine delegacije.

(Dalje.)

27. Učiteljski kongres za šolsko reformo se je prestavil na poznejši ugodnejši čas.

28. Dvema pisateljema, ki pišeta tudi za »Popotnik« in »Zvonček«, se je dovolila brezplačna pošiljatev teh listov. »Zvonček« se je dovolil v zameno s »Slovenskim Branikom«.

29. Vodstvu »Družbe sv. Cirila in Metoda« se je odposlala vloga, v kateri se družbeni odbor pozivlje, naj se pri oddaji učiteljskih služb ozira v prvi vrsti na prosilce, ki so člani naših organizacij. Ta vloga se ne bi odposlala, če bi ne bili naši člani s Kranjskega kot prosilci za službe v lastni deželi od c. kr. deželnega šolskega sveta v Ljubljani na vsej čiti redno neuvazevani.

30. »Poslano« in druge take objave v »Učiteljskem Tovarišu«, pri katerih odklanja odgovorni urednik odgovornost, se smatrajo za plačljive inserate.

31. O velikonočnih počitnicah l. 1914 je zborovala »Zveza slovenskih učiteljev in učiteljic na Štajerskem«. Zavezni predsednik je zborovalce v imenu vodstva brzojavno pozdravil. Brzojavne ali pa pismene čestitke so prejela tudi vsa ona naša društva, ki so v teh upravnih dobah praznovala kak poseben jubilej.

32. Tovariš Vekoslav Selinšek s Štajerskega je stavil na predzadnjem delegacijskem zborovanju predlog, da naj se izvolji odsek, ki naj prevzame sestavljanje slovenskega vzgojnega programa ter stoji tozadevno v najože stike s slovenskim profesorskim društvom, obema slovenskima Maticama in s »Ciril-Metodovo družbo«. Predlagalca se je vprašalo keda in kam naj se sklče v to izvoljeni odsek.

33. Uredništvo hrvatskega mladinskega lista »Milodarke« je naprosilo našo Zavezo, da naj mu za »Milodarke« odpošilja v zameno naš »Zvonček«. Omenjeni list je mnogo manjši in neznačajnejši od »Zvončka« in stane letno samo 2 K. Uredništvu se je prošnja ugodila, toda z željo, da se odpošiljata k nam vsakokrat po dva izvoda lista »Milodarke« v zameno.

34. Jugoslovanska nacionalistična »omladina«, s sedežem v Pragi, je vabila l. 1914 našo Zavezo na proslavo spomina pesnika in filozofa kneza Petra II. Petroviča-Njegoša. Izrekla je željo, da naj se Zaveza slavnosti udeleži po zastopstvu, ali pa vsaj potom brzojava. Pod tem dopisom ni bil nihče podpisan in tudi datuma slavnosti ni bilo navedenega. Ker to društvu sploh ni bilo doslej znano, in ker se takih proslav načeloma ne udeležujemo, na ta spis niti odgovorili nismo.

35. Zavarovalnici »Prva češka na življenje« v Pragi, z vrhovnim zastopstvom za jugoslovanske dežele v Trstu, ter »Erster allgemeiner Beamten-Verein der österreich-ungarischen Monarchie in Wien«, z zastopstvom za jugoslovanske dežele v Gradcu, poslali sta vodstvu naše Zaveze pravila svojih zavarovalnic in sta tudi obe stavlili pogoje, pod katerimi se lahko sklene pogodba med Zavezo na eni, in med dotično zavarovalnico na drugi strani. V ta namen sta predložili obe zavarovalnici tudi že reverz v eventualno odobrenje in podpis. Vsaka izmed teh je zahtevala od Zaveze primerne zastopstva. — »Prva češka na življenje« je zahtevala od Zaveze, da prevzame zastopstvo za vse slovenske dežele, in da se obvezuje, da bo poslovala marljivo in točno po zavodovih naročilih. Zaveza bi dobivala za popolnoma samostojno izvršene posle za vsa dosmrtna zavarovanja po 15 K od vsakih zavarovanih 1000 K; za vsa mešana zavarovanja, sklenjena za slučaj smrti in doživetja, 20 K; za vsa doživetna zavarovanja po ceniku XXIII. po 10 K kot provizijo. Koncem vsakega koledarskega leta pri-

poznava poleg tega za naš »Učiteljski konvikt« po 1 K od vsakih zavarovanih 1000 K. — »Uradniško društvo« pa je ponudilo Zavezi od vsake zavarovalne premije, ki bi bila plačana po zastopstvu Zaveze, po 4% provizije. »Uradniško društvo« bi dalo Zavezi mnogo več dela, a bi bilo za njo ugodnejše. — Ker nam banka »Slavija« zadnja leta od naših zavarovancev sploh ni hotela več dajati nikakih provizij, daši se je letos zopet oglasila s ponudbo, je vpeljala Zavezino vodstvo tozadevna natančna poizvedovanja z obema novima ponudnikoma. Do končnih sklepov ni prišlo, ker je to preprečil vojni vihar. Vodstvo je sklenilo le začasno pogodbo s »Prvo češko na življenje«. Po vojni bo treba na vsak način s temi pogajanjimi Zavezi zopet pričeti; pravomočna pa postane pogodba šele tedaj, kadar ji pritrudi upravni odbor, oziroma Zavezina delegacija.

36. Vlada je dostavila Zavezi dne 9. maja l. 1914 potrjena pravila.

37. Dne 2. julija l. 1914 se je vršila sožalna seja vodstva Zaveze. Na dnevnem redu je bila edina točka: Izraz žalovanja ob tragični smrti Njegove c. kr. Visokosti prestolonaslednika Franca Ferdinanda in Njegove soproge Zofije. Predsednik L. Jelenc je vznešeno govoril o veliki in nepopisljni nesreči, ki je zadela ljubljeno vladarja, Najvišjo cesarsko hišo in celokupno našo domovino. Vodstvo Zaveze se je nato poklonilo deželnemu predsedniku ekselenciji baronu Schwarzu s prošnjo, da blagovoli sporočiti pred Najvišji prestol izraz najiskrenejših čuvstev onega slovenskega ljudskošolskega učiteljstva, ki je združeno v naši Zavezi. Se isti dan popoldne ob pol dveh je pripeljal dvorni vlak v Ljubljano zemске ostanke preminulih. Pogrebne slavnosti na ljubljanskem kolodvoru se je udeležilo vodstvo Zaveze polnoštevilno.

38. C. kr. ministruvju za uk in bogočastje na Dunaju je poslalo Zavezino vodstvo utemeljeno prošnjo o reformi učiteljšč, oziroma učiteljske naobrazbe. »Zveza slovenskega učiteljstva v Avstriji« je bila naprosena, da napravi na isti naslov tudi ona slično vlogo; o tem naj pa blagovoli tudi obvestiti vodstvo »Nemške učiteljske Zveze« in »Občni odsek naprednih učiteljskih Zvez v Avstriji.« (Dalje prih.)

Slovenska šolska Matica.

Slovenska šolska Matica je imela po daljšem odmoru — izza 5. aprila 1917 — zopet odborovo sejo, ki jo je bil sklical predsednik ravnatelj Henric Schreiner za v sredo, dne 27. marca t. l., ob 9. uri popoldne v Učiteljsko tiskarno v Ljubljani in ki so se je izven njega samega udeležili šesti-je odborniki: Bežek Viktor, Dimnik Jakob, Gaberšek Franc, Krulc Ivan in Vita Zupančičeva. V informacijo Maticarjev in Slovenski šolski Matici prijaznega občinstva naj služi nastopna objava važnejših ukrepov te seje.

Določilo se je, da bo letos o Božiču vsekakor občni zbor, ki je spričo vnanjih dogodkov izostal že zaporedoma tri leta (redovito bi bil moral biti zadnji občni zbor l. 1915.). Po vsej priliki bo zborovanje v soboto, dne 28. decembra t. l. Tu bo zlasti tudi razpravljati o zvišanju članarine, katere dosednji znesek (4 krone) je vsekakor prenizek napram skoro podvojenim cenam papirja, tiska in vezanja.

Kot društveni publikaciji izideta letos — žal, za tri leta skupaj (za dobo 1916—1918), ker spričo nepremagljivih težkoč l. 1916. in 1917. ni bilo možno izdati nobene knjige — dve knjigi: Bežekovo Ukoslovje z umoslovnim uvodom (kot drugi snopič njegove izdaje pedagoških učbenikov) ter Pedagoški Letopis za 1916—1918, ki bo obsegal poleg običajnih letopisnih naznanil tudi nekatere pred kratkim preminulih naših šolnikov Hubada in Levca in pa blagopokojnega vladarja Franca Jožefa I., ki je njega ime tako tesno spojeno z razvojem našega šolstva. Izvršitev Letopisa se poveri — seveda pod primernimi pogoji — Cirilovi tiskarni v Mariboru, ker je Učiteljska tiskarna v Ljubljani preobložena z naročili in bi obe publikaciji le s težavo izvršila o pravem času. — Ker bo obsegalo Ukoslovje okroglo, ki sva ga preživela v cerkvi sv. Petra. Take goreče molitve menda še nisem videl; stric Sajé se je zatopil vanjo nad grobom sv. Petra in niso ga motili velikosobotni obredi, ki so jih izvrševali mnogoštevilni kardinali, nadškofije, škofije, mladi papeževi pevci i. dr. Solze so mu lile po licih, povedal mi je pozneje, da se je tam spomnil vsega svojega življenja, vseh svojih sorodnikov ter da je molil tudi namesto mene, ki sem obračal svojo pozornost v prvi vrsti umetninam št. peterske cerkve. Po tem obisku je imel stric samo še eno željo: gledati papežu Piju X. iz obličja v obličje, to tem bolj, ker je videl v starčkom lastni naivnosti neko posebnost v tem, da sta bila s svetim očetom enake starosti. Izpolnil sem mu tudi to gorečo željo. Kmalu po velikonočnih praznikih naju je sprejel po posredovanju avstrijskega poslanštva sv. oče v avdienci. Bilo nas je kakih 60 dam in gospodov v dvorani. — vsi v frakih, oziroma v črnih oblekah — ko je vstopil sv. oče. Vsakeinu izmed nas je podal papež roko, stric Sajé mu je je stisnil in poljubil tako

lo dvanajst, a Letopis okolo osem tiskanih pol, dobe Maticarji za članarino štirih kron dvanajset tiskanih pol.

Ker je razpoloživega društvenega imetka okolo 4500 kron, a belokupni stroški za tiskano polo stanejo 250 kron, nameravane publikacije menda ne povzročijo nedostatka (primanjkljaja), tem manj, ker se je nadejati, da naklonita društvu v prosep njegovega zaslužnega literarnega delovanja primerno podporo mestni svet ljubljanski in pa deželni odbor kranjski, do katerih se je Maticin odbor že pred daljšim časom obrnil z dotično prošnjo.

Pedagoški Letopis se tatisne v 1500 izvodi, a Ukoslovje, ki bo rabilo tudi kot učbenik in se mu je zaradi tega nadejati obilnejše razprodaje v 3000 izvodi.

Odborniku blagajničarju se je določila običajna letna nagrada 200 kron. Obenem se mu je naročilo, da stopi v zvezo z neko tvrdko zaradi prodaje Maticine knjižne zaloge.

Po izvršitvi navedenih točk in po daljšem razgovoru o drugih važnih društvenih zadevah je zaključil predsednik sejo ob enajstih, želeč udeležnikom vesele praznike in obetajoč prihodnji odborniški sestanek o velikih počitnicah.

Križev pot ljudskošolskega učiteljstva v Kranjski deželi.

Deželni odbornik dr. Karel Trifler je napisal v »Domovini« pod zgornjim poglavjem članek, v katerem nam s pristojnega mesta in z jasno besedo odkriva krivično in brezsrčno postopanje večine deželnega odbora z ljudskošolskim učiteljstvom in brezvestno gospodarstvo z denarijem, ki je namenjeno temu učiteljstvu. Težke tisočake, ki tvorijo že milijone, je porabila ta neusmiljena večina v druge svrhe, učitelje in njegove rodevine pa pusti stradati, da so zaradi pomankanja oslabei že tako, da prosijo druge za drugim za dopust, ker ne more nič več izvrševati svoje težke službe. Lampe-Susteršič in še Pegan povrh, težak bo odgovor, ki ga bo prejalšleji terjala od vas za vaše hiševanje slovenska javnost! Triflerjev članek slove:

V zadnjih tednih so vzbudili v širši javnosti splošno pozornost obupni kliči našega ljudskošolskega učiteljstva za pomoč in rešitev iz uprav neznosne bede. Marsikomu, zlasti izven naših deželnih meja, se je zdela naravnost neverjetna slika, ki jo je podalo učiteljstvo javnosti o svojem več kot obupnem položaju in zato sem radevolje ustregel želji uredništva »Domovine«, naj podam primerno pojasnilo o zagonetnem stališču in postopanju krušnega očeta ljudskošolskega učiteljstva, t. j. deželnega odbora.

Kranjska dežela je uživala že pred vojsko dolga leta žalostno slavo, da ima v celi Avstriji najslabše plačano učiteljstvo. Boj za izboljšanje gnotnega položaja tega važnega kulturnega činielca je tvoril eno najpoglavitejših nalog narodno-napredne manjšine v deželnem zboru; toda več let se je razbijal ves trud ob strankarskopoličnih pomislekih večine deželnega zbora, ki jo je vodil sedanji glavar dr. Šusteršič. Šele takorekoč neposredno pred izbruhom svetovne vojne, to je v zimskem zasledanju deželnega zbora leta 1913/14. se je večina navidezno vdala splošnemu pritisku in je predložila ter tudi sprejela zakonski načrt, ki je vseboval za takratne razmere precej izdatno regulacijo učiteljskih plač.

Dejal sem, da se je večina pravzaprav le navidezno vdala, zakaj vezala je regulacijo plač nerazdružljivo na istočasno sprejetje novega zakonskega načrta o šolskem nadzorstvu, ki je pa bil v takem navskrižju z državnim šolskim zakono-

form I. Saj se mi je pripetilo o neki priliki cesarjevega prihoda v Pulj, da so hiteli nekateri navdušeni Hrvatje za njim, pozdravljajoč ga z »Živijo!« — Tudi dvorni sluga v Schönbrunnu ki mu je bilo poverjeno razkazovanje schönbrunnškega gradu, je začudeno gledal obraz, ki je bil tako izvenredno podoben njegovemu visokemu gospodu. Menda samo zato je popeljal naju in še nekaj tujcev po dvoranih, daši ni bil dan zato določen. Vsako zgodovinsko važna stvar je zanimala Sajéta, od vsake je hotel imeti poseben spomin; tako na pr. se je vlegel v posteljo Napoleonovega sina, vojvode reichstadtškega, kar je seveda vzbudilo glasen grom njegovih spremljavalcev in spravilo v vesele gube celo starega gladko obritega dvornega razkazovalca.

Sajétovi sopotniki v železniških kupačijah so imeli vedno dovolj smeha in zabave. Kakor bi prišel med stare znance, se je jel z njimi pogovarjati, jim pripovedoval vesele momente, ki jih je doživel pred štiri- ali šestdesetimi leti. Sprevednika, ki ga je opominjal, da mora s

karto 3. razreda iz 2. razreda, je pomiril in pridobil zase s hudomušno opazko: »O hvala, vsaj rad ostanem tukaj, vsaj je tu tudi dobro!«

Pred petimi leti se mi je pridružil Sajé na popotovanju po Italiji. Bilo mu je tedaj že 77 let, in s precejšnjimi skrbmi sem ga vzel s seboj, češ kako bo starček prenašal vse težave naporne poti. Toda Sajé je hodil kakor star general, ni mu bilo za trud in denar, da je le videl čim več zanimivosti, pa je bil zadovoljen. Kolikokrat smo se že od srca smejali v prijetnih prijateljskih družbah, če sem pripovedoval, kako se je vsedel dragi stric na slonokosteni semtorski stol v zakristiji neke ravenske cerkve, kako sva letala po peronu v Bologni, kjer je izgubil svojo ravno kupljeno vožno karto v vrednosti 104 lire — ki sva jo pa potem srečno našla v njegovem motesu —, kakšno zadodčenje je imel stric Sajé v Firenci, ko se je meni pripetila nezgoda, da sem se le po dolgem iskanju našel izgubljeni denar v — napačnem žepu, itd. itd. — Nepochabljenjo mi ostane tudi dopoldne velike

sobote, ki sva ga preživela v cerkvi sv. Petra. Take goreče molitve menda še nisem videl; stric Sajé se je zatopil vanjo nad grobom sv. Petra in niso ga motili velikosobotni obredi, ki so jih izvrševali mnogoštevilni kardinali, nadškofije, škofije, mladi papeževi pevci i. dr. Solze so mu lile po licih, povedal mi je pozneje, da se je tam spomnil vsega svojega življenja, vseh svojih sorodnikov ter da je molil tudi namesto mene, ki sem obračal svojo pozornost v prvi vrsti umetninam št. peterske cerkve. Po tem obisku je imel stric samo še eno željo: gledati papežu Piju X. iz obličja v obličje, to tem bolj, ker je videl v starčkom lastni naivnosti neko posebnost v tem, da sta bila s svetim očetom enake starosti. Izpolnil sem mu tudi to gorečo željo. Kmalu po velikonočnih praznikih naju je sprejel po posredovanju avstrijskega poslanštva sv. oče v avdienci. Bilo nas je kakih 60 dam in gospodov v dvorani. — vsi v frakih, oziroma v črnih oblekah — ko je vstopil sv. oče. Vsakeinu izmed nas je podal papež roko, stric Sajé mu je je stisnil in poljubil tako

goreče, da ga je Pij X. začudeno pogledal. — Z Rimom pa najina pot še ni bila končana; hitela sva še dalje v Napoli, kamor sva ponesla na stričevo posebno željo pozdrave pleterskih kartuzijancev onim na gori San Martino sredi Napoli. Prekrasen razgled iz samostanskega vrta ter — par kozarčkov šartreza je bila zahvala za najino uslugo. Iz Pompejev sva krenila nazaj proti domu; ustavila sva se med potom v Zenovii, v Turinu, v Milani ter prišla potem zopet srečno v ljubljeno domovino. V duhu vidim svojega ljubega strica, kako je pripovedoval svoje doživljanje po Italiji somodnikom in znancom. Srečno sem si želel, slišati ga tudi sam, kako je obujal prijetne reminiscence, a ni mi bilo dano. Smrt mi je prekrizala račune, lani je nenadoma hitro pograbila sivofasega korenjaka; v veličastnem spremstvu je pokopal Št. Jernej svojega častnega občana, ki mu je dolžan toliko lepega in vzvišenega.

M. Pirc.

nom, da je bilo že v naprej izključeno cesarsko odobrenje, na kar smo napredni poslanci v deželni zboru z vsem poudarkom opozarjali. No, navzlic temu smo upali, da se bo dala v tem naknadno doseči med vlado in deželo kakšna poravnava in poglavitna stvar za učitelstvo je bila, da se je sprejel v deželni proračun za leto 1914. dotični višji izdatki 70.000 K oziroma prištevši začasne draginjske doklade itd., v celotnem iznosu 514.924 K. V prvi vrsti v pokritje tega višjega izdatka je država dovolila deželi posebno visoke preodkaze iz davka na zganje; vrhu tega je pa večina tudi izredno povišanje deželnih doklad (na državno užitnino od 40% na 145%, na direktne državne davke od 40% na 55%, oziroma 75%) utemeljevala poleg drugih izrednih izdatkov tudi s povišanjem učiteljskih plač.

Stoji torej dejstvo, da si je dežela preskrbela za nameravano regulacijo učiteljskih plač naravnost bogato kritje, katero bi bilo tudi v vojnem času in vse do danes (to bodi še posebej naglašeno) povsem zadoščalo.

Toda zgodilo se je to, pred čemer smo mi napredni kvaražugoni vnaprej svarili — zakon o šolskem nadzorstvu ni bil potrjen in z njim je padla po sklepu deželnozbornske večine tudi prepotrebna regulacija učiteljskih plač. Najusodnejše pa je bilo, da je ta čas izbruhnila svetovna vojna in onemogočila, ker je bil deželni zbor zaključen, vsako še pravočasno popravilo na učitelstvu storjenega greha. Učitelstvo je torej vstopilo v vojsko s stariimi, že tačas beraškimi mirovnimi plačami, kranjska dežela pa izterjala od države in od davkoplačevalcev že l. 1914. na račun neizvršene regulacije učiteljskih plač nad 400.000 kron ter ta denar vtaknila kratko in malo v žep. Istotako je kranjska dežela tudi v letih 1915., 1916 in v prvi polovici 1917. prihranila na ta način, — tudi če odbijemo vse vojne draginjske doklade, katere je učitelstvo izplačevala, in če ne upoštevamo, da bi s tem izrednim dokladom tudi ob izvršeni regulaciji spričo strahovito naraščajoči draginji ne bila smela in in ne bi mogla popolnoma izogniti. — na leto še vedno lepe stotisočake.

Naj se mi ne ugovarja, da dežela državnih preodkazov od davka na zganje za zadnji dve leti v proračunjenih visokosti še ni prejela izplačanih. Zgoraj navedene ogromno povišane doklade je vsekakor prejela tudi na račun kredita za regulacijo učiteljskih plač in kar jej je država dolžna, bo tudi plačala.

Vsekakor je torej jasno in to smelo trdim, da je dežela prejela v gotovini prihranila vsled po njeni lastni krivdi preprečene regulacije učiteljskih plač od leta 1914. do danes lepe stotisočake, oziroma z drugimi besedami povedano, da je ogromno svoto ostala učitelstvu dolžna!

S tega stališča je presoati postopanje večine deželne odbora, o katerem hočem sedaj izpregovoriti. Do meseca julija 1917 je ta večina postopala z učitelstvom slej ko prej tako, kakor postopa trdosrčna mačeha z najbolj obsovanim otrokom. Dočim je sicer gospodarila in gospodarila še v imenu deželne odbora z deželnimi dohodki, torej z milijoni, brez proračuna in računa, kakor pač ve in zna in dočim je dovoljevala ostalim deželnim uslužbenecem po vsej pravici primerne vojne draginjske doklade, ne da bi vprašala, če je za nje dano pokritje ali ne, treba je bilo tej večini za učitelstvo takorekoč iz rok iztrgati vsak vinar draginjske doklade in to iz kapitala, ki ga je bila in je dežela učitelstvu dolžna. O raznih nepričakovanih vojnih dohodkih dežele in njih misteriozni uporabi v svrhe, ki nimajo z deželno kulturo niti z daleka toliko stika, kakor ljudska šola, za danes in na tem mestu niti ne govorim.

Tak je bil križev pot kranjskega učitelstva za gmotni obstanek do julija meseca preteklega leta 1917. Težak, toda še davno ne dopoljen: Zakaj solčni žarek, ki je ta čas zasijal, se je čez kratkega pol leta zopet skrivil za temnimi oblaki... Meseca julija p. l. je namreč kazalo, da je zlasti deželni glavar našel svoje srce za bodo ljudskošolskega učitelstva. V koliko je na to presenetljivo in razveseljivo dejstvo vplivala takratna politična kriza v taboru S. L. S., ki je pretela prepočiti vse tej stranki zvesto učitelstvo v Krekov tabor, tega ne morem presoditi. In tudi morebitnega vpliva drugega dejstva ne, da je namreč slučajno v ravno istem času sprejel državni zbor resolucijo, s katero se je obljubila deželam za draginjske doklade učitelstvu izdatna državna pomoč.

Dobro se pa spominjam, da je v dotični seji deželne odbora deželni glavar s posebnim poudarkom naglašal, da učiteljska beda ne prenaša robenega odlašanja več, pa makari da bi bilo treba povišati deželne doklade. In predlagal je vsemu učitelstvu nove draginjske doklade, odgovarjajoče dokladom ostalih deželnih uslužbenecv. Deželni odbor je predlogu soglasno pritril. In moje spoštovanje do večine se je takrat dvignilo po dolgem času zopet izredno visoko. Pa žalibog ne za dolgo časa! Ko je vlada decembra meseca odredila, da se ima tisti prispevek 70 milijonov (na Kranjsko je pripadlo okroglo 1.070.000 kron) razdeliti med učitelstvo kot enkratni prispevek, ne da bi dežele imele pravico, odračunati

si že izplačane draginjske doklade, tedaj je bil kranjski deželni odbor silno užaljen, češ: Ogoljufani smo! In beg učitelstva iz nove Sušteršičeve stranke je bil ta čas tudi že gotov. V soji, katere se je sklicala previdoma v moji pravočasno sporočeni uradni odsotnosti, je sklenil deželni odbor, da s 1. januarjem 1918 ustavi učitelstvu sploh vsako vojno draginjsko doklado, češ, da je draginjska doklada stvar države. In tako se je zgodilo, — zakaj moj, v prihodnji seji stavljeni predlog, naj se draginjske doklade vsaj predjudoma in brez prejudica za stališče dežele nasproti državi izplačujejo vnaprej, je padel pod klop.

Danes v četrtem letu svetovne vojske, ko so se vse življenske potrebe podražile od 500 do 1000% in več, je torej kranjsko učitelstvo, izvzemši malenkostni, šele po dolgem mledovanju milostno izplačani enkratni državni prispevek, nakazano na isto beraško predvojno plačo, ki že tačas ni zadoščala za kolikšnji dostojni življenje, danes pa je naravnost srednjeevropski skandal. Vsak boljši hlapec in dninar je danes mogočen gospod napram ljudskemu, v zvesti službi osivlemu učitelju in rodbinskemu očetu, napram proviziornim učiteljem z njenimi mesečnimi 84 kronami (vštevši mirovno draginjsko doklado!), pa je zadnja gorska pastarica prava baronica.

Naj se mi ne oporeka, da je »v teku« radikalna pomoč vsled znanega sklepa državnega zbora. Prvič od upanja še nihče ni bil sit in drugič je pot do te pomoči žalibog še zelo dolga. Kakor znano, je državni zbor sklenil, da k novim draginjskim dokladom ljudskemu učitelstvu doprinašaj država 70% in dežela 30%, dočim vlada stoji neizprosno na stališču 50% — 50% in drugega sklepa noče predložiti cesarski potrditvi.

Meni, mimogrede ovedano, ni bilo simpatično, da je predlog 70% do 30% izšel ravno iz vrst kranjskih poslancev, ker je predlagatelj prevzel s tem nase in na svojo stranko neprijetni očetek, da je zadevo zavlekel na kvar učitelstvu. Stvar bo morala sedaj še v gosposko zbornico, potem pa zopet nazaj v poslansko — skratka, vlekla se bo tudi v najboljšem slučaju dlje časa, nego more razmere renašati mučeniško kranjsko učitelstvo.

Sicer je pa ta boj med vlado in deželami prava avstrijska posebnost in nov dokaz za nesmiselnost drage dvojne uprave. Davkoplačevalce prav malo zanima, bodo li morali plačevati dotično potrebo kot državni ali deželni davek. Učitelstvo pa ima zopet tisti bridki občutek, da ima nad seboj dva gospodarja, kadar gre za izpolnjevanje dolžnosti in da v kranjski deželi z vso vnmemo in v najboljši slogi vihtita nad učiteljem-grešnikom svoj neizprosni bič Katenegger in Lampe, dočim se najraje skrijeja oba, kadar gre za pošteno plačilo poštenemu delu.

Kranjsko učitelstvo ne more več čakati. Če pa opeša, če izgubi pri najtrdnejši volji (in to voljo z visokim spoštovanjem občudujemo) še fizično zmožnost za izpolnjevanje svojega poklica, potem bo škoda za narod velikanska. Nikdar še ni bila naša mladina izpostavljena takim nevarnostim, kakor v teh časih splošne demoralizacije. Gorje nam, ako odpove še učitelstvo v šoli in izven nje! Če že naša deželna vlada živi kakor na luni in ne vidi te grozote, potem je tem nujnejša dolžnost, da stopi na plan nova deželnozbornska večina; upam, da je v tem najnujnejšem vprašanju dana! Če kratkega zasedanja deželne odbora ni mogoče doseči, naj se v posebnem zborovanju deželnozbornskih poslancev večine izvije deželnemu odboru iz rok pušili izgovor, da je vezan na zastarele sklepe deželne odbora. Voljo naroda, najsilnejše zahteve pravičnosti in človečnosti naj izvrši — ali naj pa gre, kar bi bilo morda še itak najboljšo in tudi brez vsake škode za deželno avtonomijo. Zakaj volja dveh oseb in dveh senc še davno ni deželna avtonomija.

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

IZ ZAVEZE AVSTRIJSKEGA JUGOSLOVANSKEGA UČITELJSTVA.

Imenik članov so poslala:

15 Učiteljsko društvo za knjiški okraj — 27 članov. 16. Kozjansko učiteljsko društvo — 28 članov. 17. Učiteljsko društvo za Kranjski šolski okraj — 32 članov. 18. Slovensko učiteljsko društvo za Istro — 53 članov. 19. Učiteljsko društvo za politični okraj Ljutomer — 35 članov. Učiteljsko društvo za Trst in okolico je prijaviilo še 2 člana, odpovedalo 1 člana (skupaj 147+2-1=148 članov). Celjsko učiteljsko društvo je prijaviilo še 1 člana, odpovedalo 2 člana (skupaj 81+1-2=80 članov). V zadnji številki se je urinila napaka, namesto 634 mora biti 607 članov; danes prijaviimo 175 članov, torej skupaj 782. Od 14 društev še nimamo imenikov.

Prosimo prav nujno, da nam jih dopošljejo!

Vodstvo Zaveze.

Seja upravnega odbora. Na veliki četrtek dne 28. marca t. l. se je vršila seja upravnega odbora Zaveze in vseh štirih njenih odsekov. Odseki so se sešli na sejo ob 9. uri dopoldne v poslopju 1. mestne šole v komenskega ulici. Najprej so se konstituirali tako - le Gospodarski odsek — predsednik Štefan Šiško, poročevalec Jakob Rojc. Stanovsko politični odsek — predsednik Josip Pahor, poročevalec Hinko

Sumer. Pedagoško-didaktični odsek — predsednik Ivan Bankart, poročevalec Alojzij Hreščak. Časnikarski in književni odsek — predsednik Engelbert Gangl, poročevalec Ivan Šega. Nato so se razdelili odsekom došli predlogi, o katerih so se začeli takoj posvetovati.

Ob 2. uri popoldne je imel sejo upravni odbor v prostorih Učiteljske tiskarne. Tudi ta se je najprej konstituiral. Sestavljen je za dobo treh let tako - le:

I. Vodstvo Zaveze: L. Jelenc predsednik; Vilibald Rus, I. tajnik; Fran Luznar, I. blagajnik. II. Namestniki: Anton Gnus, I. podpredsednik; Anton Germek, II. podpredsednik; A. Mervič, II. tajnik; Fran Brinar, II. blagajnik. III. Člani: Juraj Režek, Josip Rajšp, Fran Venturini, Ignacij Križman, Pavel Fiere, Jakob Dimnik, Davorin Humek, Štefan Šiško, Josip Pahor, Ivan Bankart, in Engelbert Gangl.

Nato so poročali poročevalci odsekov o svojih sklepih. Razprava, v katero so posegli vsi člani upravnega odbora, je bila jako zanimiva. Načela so se razna važna vprašanja, o nekaterih je odbor zavzel že svoje stališče, o drugih predlogih se bodo še nadalje posvetovali odseki ter poročali o svojih sklepih na delegacijskem zborovanju, ki se bo vršilo v začetku septembra v Ljubljani. Obširnejše poročilo o lepo uspelem posvetovanju upravnega odbora nam bo podal v prihodnji številki. Učit. Tov. I. tajnik tovariš Rus.

Učiteljski konvikt. Tovariš K. Puhar iz Ribnice piše: »Ker se nismo mogli udeležiti pogreba Grčarjeve mame zaradi nepoznega obvestila, smo nabrali za »Učiteljski konvikt« K 38 Žalujočim ostalim naše najgloblje sožalje!«

Ribniško učiteljstvo.

Kranjsko.

Občni zbor društva v pomoč učiteljem njihovim vdovam in sirotam na Kranjskem v Ljubljani je bil dne 28. marca t. l. v prostorih »Učiteljske tiskarne«. Otvoril ga je ob pol 12. uri dopoldne predsednik Juraj Režek z iskrenim pozdravom na udeležnike, ki jih je bilo 16; in konstatiral sklepčnost po § 24. pravil. Spominjal se je čuvstveno v l. 1916 in 1917 umrlih članov. Navzoči so se v počestjenju njihovega spomina dvignili s sedežev.

Iz tajnikovega poročila za poslovni leti 1916 in 1917 povzamemo sledeče: Ker lanski občni zbor, sklican na 4. dan meseca aprila ni bil sklepčen, je posloval tudi l. 1917 odbor, ki je bil izvoljen na obnem zboru dne 19. aprila 1916.

V dveletni dobi ni nihče pristopil k društvu, umrlo pa je pet društvnikov. V letu 1916 je preminul Karel Javoršek, v l. 1917 pa Josip Gregorin, Alojzij Novak, Matija Rand in Karel Wider; slednji je kot c. kr. praporščak dal svoje življenje za cesarja in domovino v Podgorici v Črni gori. Izmed umrlih je bil Gregorin društveni odbornik od leta 1902 do 1912; v vsej tej dobi je vestno vršil svoj mandat. Blagi pokojniki so bili zelo delavni v šoli in izven nje. Njihovo vestno delovanje nam jih bo vedno vedno shranjevalo v hvalečnem spominu. Dobri tovariši, ki ste legli k večnemu počitku bodisi v domači ali v tuji grudi, počivajte v miru!

Društvo je imelo koncem 1917. leta 90 članov, 34 vdov, 9 sirot po očetu in 11 sirot po očetu in materi.

Blagajnik Jakob Furlan je poročal o računskem zaključku za dobo od 1. januarja do 31. decembra 1917. Izkazal je 48.449,79 K prejemkov in 48.286,38 K izdatkov; društveno imetje znaša 119.398,27 K.

Tovariš Simon Punčah je v imenu pregledovalcev računa laskavo vcenil vestno, natančno in pregledno knjigovodstvo našega blagajnika ter mu izrekel toplo zahvalo, predlagajoč njemu io odboru absolutorij, kar se je odobruje soglasno sprejelo.

V odbor so bili izvoljeni dosedanji odborniki, in sicer: Juraj Režek, predsednik; Jakob Dimnik, njegov namestnik; Jakob Furlan, blagajnik; Alojzij Kecelj, tajnik; Fran Črnagoj, Luka Jelenc, Anton Likozar, Ivan Petrič in Janko Žirovnik; za pregledovalce računov pa Simon Punčah, Andrej Rape in Božidar Valenta.

Ob pol 1. je predsednik zaključil občni zbor z zahvalo za udeležbo in pozornost pri razpravah.

Občni zbor »Narodne šole« v Ljubljani se je vršil dne 28. marca 1918 v prostorih »Učiteljske tiskarne« ob 9. dopoldne. Predsednik društva tovariš Anton Razinger pozdravi s toplimi besedami navzoče in otvori 45. občni zbor. Nato poroča tajnik tovariš Franc Gale o društvenem delovanju za l. 1917. V svojem poročilu omenja o težavah pri nakupovanju zvezkov z oziroma na pomanjkanje papirja in samoučil. Spomni se tudi pokojnega odbornika tovariša Karla Widra, ki je našel svoj prezgodnji grob v Podgorici v Črni gori. Blagajnik tovariš Alojzij Kecelj poroča o gmotnem stanju društva. Skupna imovina znaša sedaj 6888 K, in sicer za 200 K več mimo lanskega leta. Poročilo se vzame z zadovoljstvom na znanje. Nato se je vršila volitev odbora. Iz-

voljeni so bili tovariši: Razinger Anton, predsednikom, Dimnik Jakob predsednikom-velem namestnikom, Gale Franc tajnikom, Alojzij Kecelj, blagajnikom. Odbornikom pa: Furlan Jakob, Ljkar Janko, Petrič Ivan, Režek Juraj in Škulj Franc. Pregledovalcem računov pa Luka Jelenc, Janez Levec in Vendelin Sadar. Nato zaključil predsednik občni zbor »Narodne šole«.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za ormoški okraj je imelo svoj občni zbor dne 7. marca 1918. v okoliški šoli v Ormožu. Udeležilo se ga je 22 članov; zastopane so bile razven bolfsenske vse šole v okraju. Kot članice so pristopile društvu tovarišice: Ana Kamenshakova, Kosijeva Dragvila, Porekarjeva Angela, Trstenjakova Zorka in Tručlova Filomena. Tovariš predsednik Josip Rajšp otvori zborovanje z željo, da bi se zopet oživelo naše društveno življenje in bi se tesno oklenili naše organizacije, ki je posebno v zadnjem času dokazala, kaj zamore doseči organizirano učiteljstvo. Nato poroča o društvenem delovanju in prečita važnejše dopise, med temi tudi dopis učiteljskega društva za okraj Frohnleiten v zadevi imenovanja nemških tovarišev Herza, Otterja in Monscheina za častne člane. Ta zadeva se odstopi Zvezi.

Iz poročila, ki ga je podal tajnikov namestnik tov. Pinterič, posnamemo, da ima društvo 41 rednih, 3 izredne in 6 častnih članov. Vojaško službo opravlja še 6 tovarišev, izmed katerih sta dva v ujetništvu. Odlikovanih je bilo 5 društvenikov. Za čas vojne smo zborovali petkrat s povprečno udeležbo 18 članov. Poleg društvenih zadev se je pri zborovanjih razpravljalo tudi o javnih vprašanjih, posebno onih, ki so v zvezi z vojno in aprovacijo.

Blagajnik tov. Šalamun poroča o denarnem prometu društva. Dohodkov je bilo 745 K 17 h, izdatkov 635 K 59 h, ostane torej prebitok 109 K 58 h. Društveno premoženje znaša 289 K 88 h. Račune so pregledali tovarišica Ana Trstenjakova in tovariša Bezjak in Rakuša. Izjavili so, da so v najlepšem redu, na kar se je dal blagajniku absolutorij ter se mu izrekla zahvala za njegov trud.

Pri volitvi so bili izvoljeni: predsednik Josip Rajšp, podpredsednik Ludovik Šijanec, tajnik Adolf Rosina, blagajnik Martin Šalamun, odbornika Jakob Preindl in Drago Pinterič.

Delegatom za Zvezino delegacijsko zborovanje sta izvoljena tovariš Josip Rajšp in tovarišica Antonija Reboljeva.

Prihodnje zborovanje se vrši 2. majnika v Ormožu. Ker je bil dnevni red izvršen, zaključil predsednik lepo uspelo zborovanje. — ič.

LISTNICA UPRAVNIŠTVA.

Po o. u. dr. izkazanim novim naročnikom naznanjamo, da so nam prve 3 številke popolnoma pošle, le nekaj 4., 5. in 6. številke pa so razpolago. Krivda ne zadene uprave, ampak prepozno vroč tev društvenih izkazov. Da odslej ne bo nihče prikrajan, se tiska, večje število posameznih števil. — Le krepko dalje!

Upravništvo.

Izdajatelj in odgovorni urednik:

Radivoj Korene.

Last in založba »Zaveze avstrijskega jugoslovenskega učiteljstva«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica »Učiteljskega konvikta« v Ljubljani

registрована zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do 31. marca 1918 K 46.218-33.

Uradne ure: Vsak četrtek in vsako soboto od 1/2. do 1/6. ure popoldne.

Knjigovoznica

Anton Janežič

Ljubljana

Florijanska ulica 14

se priporoča sl. šolskim vodstvom in gg. učiteljem za izvrševanje vseh v knjigovozniško stroko spadajočih del.

Društvo v pomoč učiteljem, njihovim vdovam in sirotam na Kranjskem v Ljubljani.

plačuje vdovam družvenikov letno po 200 K pokojnine do smrti, ozir. za dobo vdovstva, sirotam po očetu letnih 50 K, sirotam po očetu in materi pa letnih 100 K vzgojnine do izpolnjenega 18. leta.

Udnlina znača na leto za neoženjene po 12 K, za oženjene po 20 K pristopnina pa tolikokrat po 2 K, kolikor let je star tisti ki pristopa. Pristopnina se lahko vplača v 4 nepretrganih polletnih obrokih.

Pravi ud postane šele po preteku dveh let od vplačila prvega roka pristopnine. Kdor umrje v dobi provizorija, se stroški povrnejo.

Prošnji za sprejem je treba pridejati rodovinski izpiseh in zdravniško iz pričevalo. Sprejet more biti le kranjski učitelj.

Slovenska Šolska Matica

ima v svoji zalogi razen razprodanih „Letopisov“, I., II. in III. zv. — še vse do zdaj izišle knjige ter oddaja stalnim članom tudi prejšnje celotne letnike za navadno letnino 4 K; posamezne prejšnje knjige (snopiče itd.) dobivajo člani in učiteljskišniki za polovico prodajalne cene. Nečlani pa plačajo za posamezne prejšnje knjige določeno prodajalno ceno, ki je razvidna v „Pedagoškem Letopisu“.

Posebej je izdala in založila Slovenska Šolska Matica:

1. *A. Črnivec: Navodilo k I. zvezku „Računice za obče ljudske šole“.* Cena 1 K.
2. *Spominski list* za učence in učenke, ki dobe Odpustnico. Cena 20 vin.
3. *Kren-Bajželj: Javen telovadni nastop.* Cena 60 vin.
4. *Trunk-Dimnik: Staršem šolske mladine.* Cena 2 vin.

Letnina za Slovensko Šolsko Matico znaša 4 K in se plača meseca januarja vsakega leta.

Največja slovenska hranilnica! MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

Ljubljana, Prešernova ulica št. 3.

je imela vlog koncem leta 1917 K 66.800.000.—
hipotečnih in občinskih posojil „ 27.000.000.—
rezervnega zaklada „ 2.000.000.—

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje najvišje po

4%

večje in restalne vloge pa po dogovoru.

Hranilnica je puplarno varna in stoji pod kontrolo

c. kr. deželne vlade.

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike.

Posoja na zemljišča in poslopja na Kranjskem proti 5%, izven Kranjske pa proti 5¼% obrestim in proti najmanj 1% oziroma ¾% odplačevanju na dolg.

V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno **Kreditno društvo.**

Velecenj. učiteljstvo opozarjamo na zbirko pesmi, ki so izšle v „Učiteljski tiskarni“. To je lepa Engelbert Ganglova knjiga

„Moje obzorje“,

ki se dobiva po vseh knjigarnah, kakor tudi v „Učiteljski tiskarni“. Cena lično vezani knjigi je 3 K. Po pošti 20 h več.

Naj bi ne bilo učiteljice in ne učitelja, ki bi ne imel v svoji knjižnici te lepe knjige.

Ali ste že član društva „Jubilejska samopomoč“?

Društveniki so lahko učitelji, njihove žene in učiteljice po Kranjskem, Štajerskem, Primorskem in Koroškem. V društvo se sprejemajo le oni, ki še niso stari nad 45 let.

Pri pristopu v društvo se plača pristopnina, ki se ravna po starostnih letih in sicer do 25 let 2 K 50 h, od 25 do 30 let 5 K, od 30 do 35 let 10 K, od 35 do 40 let 15 K, od 40 do 45 let 20 K; poleg tega še 2 K za prvi smrtni slučaj, 2 K letnine, 1 K vpisnine, 30 h upravnine in 20 h poštnine.

Letno se plačuje 30 h upravnine in 2 K za rezervni fond, ki je znašal koncem XII. upravne dobe 8052 K 99 h.

Po družtenikovi smrti izplača načelnštvo takoj zakonittem dedičem tolikokrat po 2 K, kolikor je družtenikov (sedaj 250). Po smrti družtenika plačajo drugi družteniki po 2 K za nadaljni slučaj smrti.

Vsa pojasnila glede pristopa v društvo daje

Jubilejska samopomoč v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6.

Hranilnica in posojilnica „Učiteljskega konvikta“, v Ljubljani,

r. z. z. o. j.

Celkovni račun št. 12.366.

Zadržnik našega denarnega zavoda postane lahko vsak, kogar sprejme načelstvo. Delež 50 K, se mora takoj polno vplačati. Posebno se priporočajo ti deleži kot osnovne glavnice učiteljskih društev. Deležne vloge se obrestujejo po 5%.

Vstopnine se enkrat za vselej plača 2 K.

Hranilne vloge se sprejemajo od vsacega, ako tudi ni zadržnik. Obrestna mera je 4½%. Obrestovanje se pričena dvakrat na mesec in sicer: 1. in 16. dne vsacega meseca.

Posojila se dajo le zadržnikom na osebni kredit po jako ugodnih pogojih. Posojila dovoljuje načelstvo. Načelstvene seje so vsako 2. in 4. delavno soboto v mesecu. Zadruga plačuje na željo za svoje dolžnike premije ter tudi osreduje pri zavarovanju.

Vrača se po spodaj navedenih načinih. Vsakdo si lahko izbere način vračila po svoji osebni potrebi in po svoji plačilni zmožnosti.

Vsacih 100 K posojila se vrača po načinu:

mesečnih rokov	rokov	roki
A v 12 in sicer	11 a 9 K — h,	12. 4 K 73 h
B " 18 "	17 " 6 " — "	18. 3 " 56 "
C " 24 "	23 " 4 " 50 "	24. 4 " — "
D " 38 "	37 " 3 " — "	38. — 66 "
E " 46 "	45 " 2 " 50 "	46. 1 " 81 "
F " 60 "	59 " 2 " — "	60. — 70 "
G " 70 "	69 " 1 " 75 "	70. 1 " 42 "
H " 85 "	84 " 1 " 50 "	85. 1 " 26 "

Informacije pošilja zadruga vsakomur franco, kdor vpošlje 30 h v pisemskih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se **ne odgovarja.**

Dopise je naslovljati edino na zadrugo, ne na posamezne člane načelstva. Zadržni lokal je v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6.

Uradne ure za stranke so izvenzmi praznikov vsak četrtek in vsako soboto od 1½ 5. do 1½ 6. ure popoldne.

Najpripravnejša in najlepša darila za otroke

MLADINSKI SPISI,

ki jih je izdalo in založilo

„Društvo za zgradbo Učiteljskega konvikta v Ljubljani“.

Cena vsaki knjigi, ki je lepo vezana in bogato ilustrirana, je s poštnino vred le 1 K 30 vin.

„ZVONČEK“.

List s podobami za slovensko mladino.

:: :: Letniki od III. do XVII. :: ::

V navadni vezbi 6 K, elegantno vezan 7 K.

Vsi ti spisi se naročajo v „Učiteljski tiskarni“ v Ljubljani in v vsaki knjigotržnici.